

Ulkomaalaistaustaisen väestön terveyspalveluiden käyttö

Päälöydökset

- Suurissa kaupungeissa ulkomaalaistaustaisilla on enemmän perusterveydenhuollon lääkärikäyntejä kuin suomalaistaustaisilla.
- Perusterveydenhuollon lääkärikäyntimäärissä ja suun terveydenhuollon palveluita käyttäneiden osuudessa on eroa taustamaittain.
- Suomalaistaustaisilla on enemmän mielenterveyden avohoitokäyntejä kuin ulkomaalaistaustaisilla; käyntimäärissä on alueellisia eroja syntyperän ja taustamaan mukaan.
- Käyntimäärien perusteella lastenneuvola tavoittaa hyvin sekä suomalais- että ulkomaalaistaustaiset lapset.
- Väestöryhmittäistä, alueellista tietoa tarvitaan mm. terveyden ja hyvinvoinnin seurannan, palveluiden suunnittelun ja kohdentamisen sekä päätöksenteon tueksi.

JOHDANTO

Kotoutumisen seurannassa tarvitaan ulkomaalaistaustaisten terveyttä ja hyvinvointia kuvaavia indikaattoreita. Suomen ulkomaalaisväestö on moninainen, ja terveyteen ja hyvinvointiin liittyvissä kysymyksissä sekä palvelutarpeissa on alueellisia eroja. Päätöksenteon tueksi tarvitaan tietoa sekä väestöryhmittäin että aluetasolla.

Rutiinomaisesti rekistereistä saatavia tietoja on varsin vähän ja luotettava tietotuotanto vaatii syvällisempää tietojen analysointia sekä tietojen yhdistämistä eri tietolähteistä. Lisäksi alueellisen tiedon tuottamista hankaloittaa ulkomaalaisväestön epätasainen jakautuminen ja siitä johtuvat pienet havaintomäärät.

Alueellisen tiedon raportointiin on kuitenkin löydettävissä ratkaisuja. Teematietosivusto kotoutumisen seurantaan -hankkeessa on tuotettu ulkomaalaistaustaisten terveyttä ja hyvinvointia kuvaavia indikaattoreita valtakunnallisesti, maakuntien yhteistyöalueille, pääkaupunkiseudulle ja suurille kaupungeille hyödyntäen THL:n ja Tilastokeskuksen tietoaaineistoja.

Tässä julkaisussa raportoidaan esimerkkejä THL:n tilastoaineistoista tuotetuista ulkomaalaistaustaisen väestön terveyspalveluiden käyttöä kuvaavista indikaattoreista vuodelta 2014. Tietotuotannon edellytyksenä on ollut tilastoaineistojen yhdistäminen Tilastokeskuksen tietoihin henkilön syntyperästä ja taustamaasta. Tämän julkaisun esimerkit havainnollistavat, minkä taustamuuttujien mukaan tietoja on helposti saatavilla Terveystemme.fi -palvelussa.

Lääkärikäyntien määrä perusterveydenhuollossa

Vuonna 2014 koko maassa perusterveydenhuollon lääkärikäyntejä ulkomaalaistaustaisilla oli 1215 tuhatta asukasta kohti ja suomalaistaustaisilla vastaava käyntimäärä oli 1286 (Kuvio 1).

Kirjoittajat:

Katja Wikström

Tutkija, THL ja Itä-Suomen yliopisto

Jaana Lindström

Tutkimuspäällikkö, THL

Esko Levälahti

Tilastoasiantuntija, THL

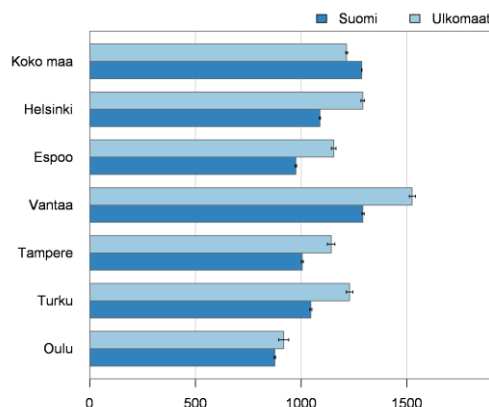
Timo Koskela

Erikoissuunnittelija, THL

Tiina Laatikainen

Professori, THL ja Itä-Suomen yliopisto

Kuvio 1. Perusterveydenhuollon lääkärikäynnit* tuhatta asukasta kohden syntyperän mukaan koko maassa ja suurissa kaupungeissa

*Sisältää avohoidon lääkärikäynnit terveyskeskusten äitiys-, lasten-, ja perhesuunnitteluneuvolassa, kouluterveydenhuollossa, opiskelijaterveydenhuollossa, työterveyshuollossa sekä kotisairaanhoidon ja mielenterveyskäynnit ja muut avohoitokäynnit. Yhdellä potilaalla saattaa olla useampia käyntejä vuoden aikana.

Näin tutkimus tehtiin

Tässä julkaisussa esitettävät tulokset perustuvat Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) perusterveydenhuolto- ja erikoissairaanhoidon tilastoihin. Tilastot eivät sisällä suoraan tietoa henkilön syntyperästä ja taustasta, mutta tiedot on saatu Tilastokeskuksesta aineistopyyntönä ja yhdistetty tilastotietoihin.

Henkilön syntyperäksi on luokiteltu ulkomaat, mikäli hänen molemmat vanhemmat ovat syntyneet muualla kuin Suomessa. Taustamaa on määritelty tarkemmin äidin syntymämaan mukaan, ja jos se ei ole ollut tiedossa, niin isän syntymämaan mukaan.

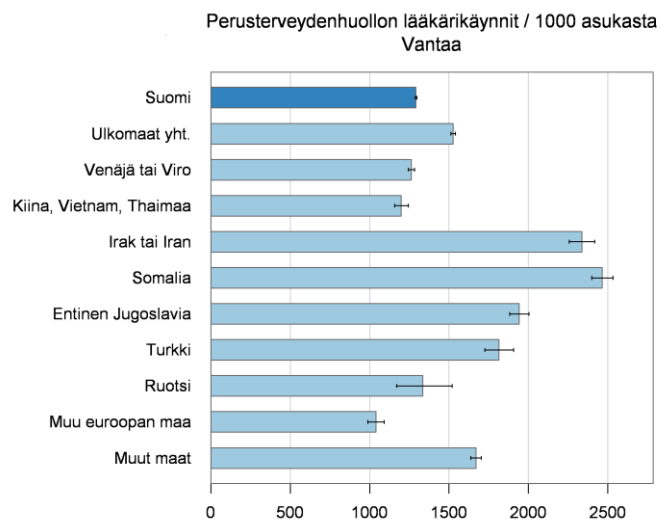
Aineistoista on tuotettu syntyperän ja taustamaan mukaan terveyttä ja hyvinvointia kuvaavia tietoja valtakunnallisesti, maakuntien yhteistyöalueille, pääkaupunkiseudulle ja suurille kaupungeille. Maakuntien yhteistyöalueet ovat samat kuin yliopistosairaaloiden alueet: HYKS/Uusimaa, TYKS/Varsinais-Suomi, TAYS/Pirkanmaa, KYS/Pohjois-Savo ja OYS/Pohjois-Pohjanmaa.

Indikaattorit on tuotettu Terveystemme.fi -palveluun, ja tässä julkaisussa esitetään esimerkkejä tuotetuista indikaattoreista.

Suurissa kaupungeissa perusterveydenhuollon lääkärikäyntejä oli ulkomaalaistaustaisilla enemmän kuin suomalaistaustaisilla. Esimerkiksi Helsingissä ulkomaalaistaustaisilla asukkailla lääkärikäyntejä oli 1291, Espoossa 1154 ja Vantaalla 1525 tuhatta asukasta kohden. Suomalaistaustaisilla vastaavat lääkärikäyntimäärät Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla olivat 1089, 975 ja 1292 tuhatta asukasta kohti.

Lisäksi ulkomaalaistaustaisten lääkärikäyntimäärissä oli eroa taustamaan mukaan. Esimerkiksi Vantaalla ja muissa pääkaupunkiseudun kaupungeissa eniten lääkärikäyntejä tuhatta asukasta kohden oli taustaltaan Somaliasta, Irakista tai Iranista, entisestä Jugoslaviasta ja Turkista olevilla asukkailla (Kuvio 2).

Kuvio 2. Perusterveydenhuollon lääkärikäynnit* tuhatta asukasta kohden syntyperän ja taustamaan mukaan Vantaalla

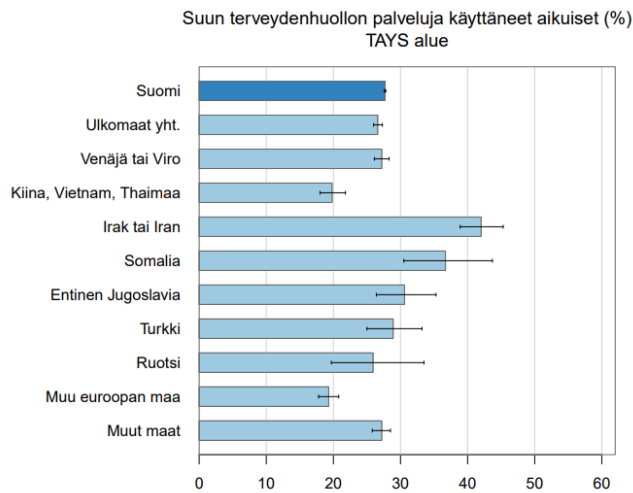

*Sisältää avohoidon lääkärikäynnit terveyskeskusten äitiys-, lasten-, ja perhesuunnitteluneuvolassa, kouluterveydenhuollossa, opiskelijaterveydenhuollossa, työterveyshuollossa sekä kotisairaanhoidon- ja mielenterveyskäynnit ja muut avohoitokäynnit. Yhdellä potilaalla saattaa olla useampia käyntejä vuoden aikana.

Suun terveydenhuollon palveluja terveyskeskuksissa käyttäneet aikuiset

Vuonna 2014 suomalaistaustaisista 26 % ja ulkomaalaistaustaisista 24 % käytti suun terveydenhuollon palveluja terveyskeskuksissa. Palveluja käyttäneiden osuuksissa oli alueellisia ja taustamaan mukaisia eroja. Palvelujen alueellista käyttöä voi tarkastella lähemmin Terveystemme.fi -palvelussa, mutta esim. Pirkanmaan maakuntien yhteistyöalueella 28 % suomalaistaustaisista ja 27 % ulkomaalaistaustaisista käytti suun terveydenhuollon palveluja, ja ulkomaalaistaustaisista eniten palveluja käyttivät aikuiset, joiden taustamaa oli Irak tai Iran, Somalia, entisen Jugoslavian maa tai Turkki (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Suun terveydenhuollon palveluja* terveyskeskuksissa käyttäneiden aikuisten osuus (%) vastaavanikäisestä väestöstä, Pirkanmaan maakuntien yhteistyöalueella

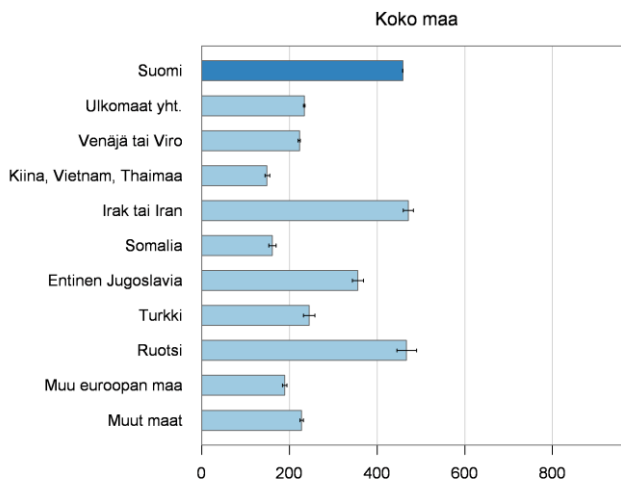

* Sisältää hammaslääkärin, hammashoitajan ja suuhygienistin yhteenlasketun potilasmäärän terveyskeskusten suun terveydenhuollossa vuoden aikana. Yhdellä potilaalla saattaa olla useampia käyntejä vuoden aikana.

Aikuisten mielenterveyden avohoitokäynnit

Vuonna 2014 suomalaistaustaisilla oli mielenterveyden avohoitokäyntejä 459 ja ulkomaalaistaustaisilla 234 tuhatta täysi-ikäistä kohti. Ulkomaalaistaustaisten käyntimäärissä oli eroa taustamaittain (Kuvio 4). Suomessa ruotsalaistaustaisilla mielenterveyden avohoitokäyntejä oli 467 tuhatta täysi-ikäistä kohden, joka on lähes saman verran kuin suomalaistaustaisilla. Eniten mielenterveyden avohoitokäyntejä (471 käyntiä / 1000 täysi-ikäistä) oli taustaltaan Irakista tai Iranista olevilla asukkailla. Syntyperän ja taustamaan mukaiset käyntimäärät eivät ole samanlaisia kaikilla alueilla ja alue-eroja voi tarkastella lähemmin Terveysme.fi -palvelussa.

Kuvio 4. Aikuisten mielenterveyden avohoitokäynnit* tuhatta 18 vuotta täyttäneitä kohden koko maassa

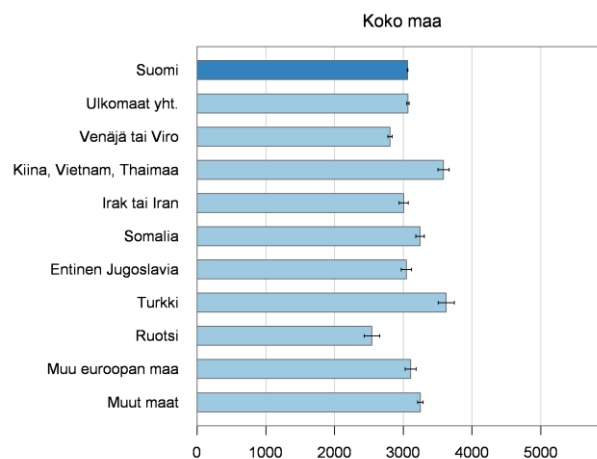

* Mielenterveyden avohoitokäynteihin lasketaan perusterveydenhuollon avohoidon mielenterveyskäynnit ja psykiatrian erikoisan avohoitokäynnit. Perusterveydenhuollon käynnit sisältävät terveyskeskusten mielenterveystoimistossa tehdyt lääkärikäynnit ja käynnit muun ammatihenkilökunnan luo. Psykiatrian avohoitokäynnit sisältävät erikoissairaanhoidon aikuispsykiatrian erikoisalana kuuluvat avohoitokäynnit kaikissa kunnallisissa sairaaloissa, sisältäen erikoislääkärijohtoiset terveyskeskussairaalat. Yhdellä potilaalla saattaa olla useampia käyntejä vuoden aikana.

Lastenneuvolan käynnit

Käyntimäärien perusteella lastenneuvola tavoittaa hyvin sekä suomalais- että ulkomaalaistaustaiset lapset. Vuonna 2014 koko maassa suomalaistaustaisilla lapsilla oli 3062 neuvolakäyntiä tuhatta alle kouluikäistä kohden ja ulkomaalaistaustaisilla lapsilla vastaava käyntimäärä oli 3068. Neuvolakäyntien määrissä on nähtävissä eroa taustamaittain (Kuvio 5) ja näiden jakautumista maakuntien yhteistyöalueilla voi tarkastella tarkemmin Terveystemme.fi – palvelussa.

Kuvio 5. Lastenneuvolan käynnit* yhteensä tuhatta 0-7 – vuotiasta lasta kohden taustamaan mukaan koko maassa

* Sisältävät terveyskeskusten lastenneuvolassa tehdyt lääkärikäynnit ja käynnit muun ammattihenkilökunnan luo.

YHTEENVETO

THL:n tilastoaineistoista tuotettujen tietojen perusteella terveyspalveluiden käytössä on sekä alueellisia että syntyperän ja taustamaan mukaisia eroja. Koko maassa perusterveydenhuollon lääkärikäyntejä on ulkomaalaistaustaisilla hieman vähemmän kuin suomalaistaustaisilla, mutta suurissa kaupungeissa tilanne on päinvastainen. Lisäksi ulkomaalaistaustaisten lääkärikäyntimäärät eroavat taustamaa-ryhmittäin, kuten myös suun terveydenhuollon palveluja käyttäneiden osuudet. Suomalaistaustaisilla on enemmän mielenterveyden avohoito-käyntejä kuin ulkomaalaistaustaisilla, ja ulkomaalaistaustaisilla tämänkin terveyspalvelun käyttö eroaa taustamaan mukaan. Lastenneuvola tavoittaa käyntimäärien perusteella sängen hyvin sekä suomalais- että ulkomaalaistaustaiset lapset. Aiemmat tutkimustulokset ovat osoittaneet terveystottumuksissa, terveydessä ja terveyspalvelujen käytössä olevan eroa vastaajan syntyperän mukaan. Tässä julkaisussa esitetyt tulokset vahvistavat aiempaa näkemystä syntyperän ja taustamaan mukaan tuotetun terveys- ja hyvinvointitiedon tarpeesta.

Tulevaisuudessa ulkomaalaisväestön kasvaessa tietotuotannon mahdollisuudet paranevat, ja tietoa pystytään tuottamaan entistä paremmin syntyperän mukaan. Teematietosivusto kotoutumisen seurantaan -hankkeessa THL:n tilastoaineistoista, Tilastokeskuksen syntyperä ja taustamaa – tietoa hyödyntäen, oli mahdollista tuottaa terveyspalvelujen käyttöä kuvaavia tietoja Venäjä/Viro, Kiina/Vietnam/Thaimaa, Irak/Iran, Somalia, entinen Jugoslavia, Turkki, Ruotsi, muu Euroopan maa ja muut maat – ryhmittäin.

KIRJALLISUUTTA

Castaneda A ym.
Suomen ulkomaalaistaustaisen väestön terveyden edistämiseen liittyy erityiskysymyksiä. Duodecim 2017;133: 993-1001.

Castaneda A, Rask S, Koponen P, Mölsä M, Koskinen S (toim.) Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi. Tutkimus venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisista Suomessa. Raportti 61/2012. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos; 2012.

Halme N, Kuusio H, Kanste O, Rajala R, Klemetti R, Seppänen J. Ulkomaista syntyperää olevien nuorten hyvinvointi Kouluterveyskyselyssä vuonna 2017. Tutkimuksesta tiiviisti 26, syyskuu 2017. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Laatikainen T, ym. Maahanmuuttajien kansanterveysongelmat. Suomen Lääkärilehti 2016; 71:877-883.

Matikka ym. Maahanmuuttaja-taustaisten nuorten hyvinvointi ja sen seuranta. Tutkimuksesta tiiviisti 29, syyskuu 2015. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

www.thl.fi/uth

Terveytemme.fi -palvelu

Tuloksia väestön terveydestä ja hyvinvoinnista syntyperän mukaan on saatavissa osoitteesta:
<http://www.terveytemme.fi/maahanmuuttajat>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
PI 30 (Mannerheimintie 166)
00271 Helsinki
Puhelin: 029 524 6000

ISBN 978-952-343-129-4 (verkko)
ISSN 2323-5179

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-129-4>

Tämän julkaisun viite: Wikström, Lindström, Levälähti, Koskela & Laatikainen. Ulkomaalaistaustaisen väestön terveyspalveluiden käyttö. Tutkimuksesta tiiviisti 17, kesäkuu 2018. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Kotoutumisen seuranta tarvitsee tuekseen myös aluetason tietoa, ja tätä tietoa tarvitaan palveluiden suunnittelun ja kohdentamisen sekä päätöksenteon tueksi. Luotettavan tiedon tuottaminen ja tarkastelu eivät ole mahdollisia, jos alueella on vain vähän ulkomaalaistaustaisia. THL:n tilastoaineistoista syntyperän mukaan tietoa oli tuotettavissa koko maalle, maakuntien yhteistyöalueille ja suurille kaupungeille (www.terveytemme.fi/maahanmuuttajat). Maakunnittain maahanmuuttajien määrä oli liian pieni tiedon tuottamiseksi. Rekisteritietoja tietotuotantoon käytettäessä on huomioitava tietojen luotettavuus ja niiden tulkinnassa tulee noudattaa harkintaa. Terveytemme.fi -palveluun tuotettuja tuloksia tarkasteltaessa ja vertaillaessa on tärkeää kiinnittää huomiota esiintyvyyksien luottamusväleihin, jotka kertovat satunnaisvaihtelun suuruudesta.

Tietotuotantoon liittyvistä haasteista huolimatta on löydettävissä keinoja tuottaa ulkomaalaisväestön terveyttä ja hyvinvointia koskevia tietoja aluetasolla. Tietotuotannon mahdollisuudet paranevat koko ajan ja seurantatiedon kertyessä on mahdollista nähdä miten tilanne kehittyy. Näin huomataan, jos jokin terveyden, hyvinvoinnin ja kotoutumisen osa-alue heikentyy hälyttävästi tai vastaavasti kohentuu toivotulla tavalla.